



Jure
Gantar

Znanstvena metoda raziskovanja

Raziskovanje je dejavnost, s katero lahko najdemo bistvo kakšnega pojava. Če bistvo najdemo, to pomeni, da je bilo prej skrito ali izgubljeno. Šele skrivnost v nas spodbudi zakrnelo raziskovalno slo.

Raziskovanje se od iskanja loči po tem, da ima zorni kot. Raziskovanje je iskanje z razgleda. Brez zornega kota bi bilo raziskovanje naključno zbiranje. To, kar z zornega kota opazimo in ugotovimo,

so dejstva. Dejanskost dejstev določamo s primerjanjem. Nova dejstva primerjamo z že navzočimi. Če ne ugotovimo sorodnosti, potem ne moremo govoriti o dejstvih.

Ker so med pojavom in bistvom dejstva, je jasno, da bistvo prikrivajo dejstva. Zato mora imeti raziskovalec raziskovalno intuicijo: sposobnost, da opazi dejstva, čeprav so popolnoma spojena s pojavom.

Najboljši način za premostitev nasprotja med pojavom in njegovim bistvom je, da bistvo izrazimo z metaforo. Metafora namreč prenaša pomen pojava, pri tem pa ostaja bistvo nespremenjeno. Veliko več kot vse teoretične razlage življenja nam pove kratek aforizem.

Metafora je bistvo pojava, izraženo v jeziku. Metafora je senca bistva.

Znanost je smiselna ureditev dejstev in njihovih dokazov. Znanost je pravzaprav besednjak. Ima pojme, označene po določenih zakonitostih, urejene po abecedi, z leti jo dopolnjujemo, pozna vrsto pravil, po katerih se moramo ravnati, če ga hočemo uporabljati.

Red v znanosti je logika, smisel pa resnica. Logika je abeceda znanstvenega besednjaka. Določa jo splošni dogovor, sprejemljiv za vse ljudi. Prav tako je posledica istega, logičnega dogovora resnica. Biti smiselni pomeni biti za nekaj, ta nekaj pa je povsem nepomemben in nedoločljiv. Prav tako kakor resnica. Kljub temu nam logika in resnica s svojo dokaj trdno zasilnostjo lajšata pot do dokazov o bistvu pojavov, ne pa tudi do bistev samih.

Temeljna izraza znanosti sta raziskovanje, dejavnost, ki ugotavlja dejstva, in razpravljanje, dejavnost, ki izpeljuje dokaze o pravilnosti dejstev. Večinoma se ob znanstvenih obdelavah pojavov dogaja, da pridemo do trdnih ugotovitev, o katerih smo popolnoma prepričani, toda drugi ljudje nam ne verjamejo. Zato smo prisiljeni dejstva predstaviti in jih nato dokazati. Dejstvo je dokazano tedaj, ko stopnja njegove verjetnosti preseže naključno določeno mejo. Skoraj vsako znanstveno delo je sestavljeno iz dveh, treh izvirnih misli in iz dvesto ali tristo dokazov zanje. Zaradi tega bi znanost lahko imenovali spretnost prepričevanja nejevernežev.

Razpravljanje navadno sledi raziskovanju. Dokazuje dejstva in s tem predstavlja bistva, do katerih se je dokopalo raziskovanje. Dokazi so zadnji porušeni most nad padom med pojavom in njegovim bistvom.

Ker je cilj znanosti znanje, torej zavest o vsem, je znanost v človeškem svetu nujno nepopolna, saj vsega ne zna nihče. Lahko pa ne znamo ničesar, s tem pa bomo postali vsakdo. Če smo vsakdo, imamo dostop do vsega.

Položaj, ki omogoča sistemsko neznanje, je ironija. Največja zmeta znanosti se skriva v želji, da bi vedeli vse. Če bi poznali vse dosedaj napisane teorije znanosti, najbrž ne bi zagrešili toliko napak. Še boljše pa bi bilo, če bi poznali vse teorije, ki bodo šele napisane. Tem pastem se najučinkoviteje izognemo, če predpostavimo, da znamo le to, kar smo. Če namreč dejstva in dokaze prevzemamo po drugih mislecih, so te misli rezultat znanja, ne pa teoretičnega neznanja, kot ga prepostavlja znanstvena ironija. Prevzete misli je treba pozabiti, zavreči in obžalovati vse, kar vemo. Če pa nam imena in podatki vendarle ne dajo miru, se jim moramo posmehovati.

V svojih raziskavah moramo biti sami. Logika, v kateri razpravljamo, in resnica, na katero se sklicujemo, mora biti naša izmišljotina. Potem bodo naše ugotovitve veljale absolutno. Za nas seveda.

Ironija je nesmiseln nered dejstev in dokazov, ki je osnova za popolno znanstveno delo. Ironija je z navideznim neznanjem prikrito resnično neznanje.

Metoda je zaporedje postopkov, ki jih moramo opraviti, če hočemo doseči cilj.

Zaradi zapletenosti določenih postopkov in velikega števila elementov v zaporedjih se večkrat dogaja, da ne pridemo do cilja. Univerzalna metoda, ki se izogne napačnim zaporedjem in pomotam pri postopkih, je paradoks. Paradoks je namreč metoda, ki svojo pravilnost pogojuje z napako. Takoj ko vidimo, da je cilj vsakokrat v natančno nasprotni smeri od tiste, v kateri ga pričakujemo, spoznamo, da je smisel cilja v tem, da ga ne iščemo, ampak si ga izmislimo. Paradoks se pojavi, ko sami ustvarimo metodi ustrezen cilj. Paradoksalen je tisti prostor, kjer vse poti vodijo nekam, nobena pa ven. Zato je labirint paradoksalna metodologija razumevanja prostora.

Zaporedje v metodi določa smiselna ureditev, postopke pa opredeljuje dejavnost. Znanstvene metode raziskovanja so torej vse tiste metode, kjer zaporedje postopkov, s katerimi iščemo bistvo pojava, določajo dejstva. Edina znanstvena metoda raziskovanja, ki do popolnosti ustreza vsem tem zahtevam, je ironični paradoks metafore.

Ironični paradoks metafore je navidezno neznan izhod iz labirinta senc.